

Sygn.akt III AUa 980/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 kwietnia 2013r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SA Maria Jolanta Kazberuk (spr.)

Sędziowie: SA Bożena Szponar - Jarocka

SA Dorota Elżbieta Zarzecka

Protokolant: Agnieszka Charkiewicz

po rozpoznaniu w dniu 4 kwietnia 2013 r. w Białymstoku

sprawy z wniosku G. M.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o ustalenie

na skutek apelacji wnioskodawcy G. M.

od wyroku Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Suwałkach III Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 15 czerwca 2012 r. sygn. akt III U 156/12

oddala apelację.

sygn. akt III AUa 980/12

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 17.01.2012r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B., powołując się na art. 83 ust.1 pkt 1 i 3, art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 12 ust. 1, art. 18 ust. 8 i art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 13.10.1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych oraz art. 81 ust. 2 ustawy z dnia 27.08.2004r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych stwierdził, iż G. M., jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą, podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym tj. emerytalnemu, rentowemu, wypadkowemu od dnia 01.08.2000r. i wskazał wysokość podstawy wymiaru składek za okres od sierpnia 2000r. do grudnia 2011r.

W odwołaniu G. M. domagał się zmiany decyzji i ustalenia, iż nie podlega on obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym od dnia 01.08.2000r. Podniósł, iż w okresie prowadzenia działalności gospodarczej podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników. Dokonał wyboru ubezpieczenia rolniczego, co zwalnia go z podlegania powszechnym ubezpieczeniom społecznym.

Wyrokiem z dnia 15 czerwca 2012 r. Sąd Okręgowy w Białymstoku oddalił odwołanie.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że G. M. w okresie od 01.07.1987r. do 31.07.2000r. podlegał obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym w związku z zatrudnieniem w pełnym wymiarze czasu pracy w (...). Na podstawie umowy dożywocia od 04.11.1993r. jest współwłaścicielem gospodarstwa rolnego o powierzchni 3,4001 ha. W dniu 08.06.1998r. odwołujący rozpoczął prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej w zakresie ubezpieczeń osobowych i majątkowych. O rozpoczęciu prowadzenia działalności, ani w jej trakcie, odwołujący nie informował ani ZUS-u, ani KRUS-u. W zeznaniach rocznych za lata 1999-2010 wykazywał przychód z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej. W ewidencji ubezpieczonych rolników wnioskodawca został uwzględniony od dnia 01.08.2000r. do nadal. W dniu 27.01.2012r. KRUS otrzymał z NFZ w S. informację o prowadzeniu przez odwołującego pozarolniczej działalności gospodarczej. Na podstawie wstępnej analizy dokumentów KRUS ustalił, iż wnioskodawca nie spełnia warunków do podlegania ubezpieczeniom społecznym rolników od dnia 01.08.2000r., przy jednoczesnym prowadzeniu pozarolniczej działalności gospodarczej. Postępowanie w sprawie zostało wszczęte w związku z przesłaniem do Inspektoratu ZUS w S. zaświadczenia z dnia 23.11.2011r. wydanego przez Wójta Gminy o dokonaniu zmiany wpisu do ewidencji działalności gospodarczej dotyczącej G. M..

Przystępując do prawnej oceny sprawy Sąd Okręgowy przytoczył treść art. 6 ust. 1 pkt 5 w zw. z art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 13.10.1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych, a następnie wskazał, iż fakt prowadzenia przez odwołującego pozarolniczej działalności gospodarczej był bezsporny. Datą rozpoczęcia prowadzenia tej działalności, był dzień jej rejestracji tj. 08.06.1998r. i również ta data, jak stanowi art. 13 pkt 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, stanowić powinna początek podlegania ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej. W przypadku odwołującego, w momencie zarejestrowania działalności gospodarczej, podlegał on innym ubezpieczeniom tj. ze stosunku pracy, co zgodnie z treścią art. 9 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych rodziło obowiązek podlegania ubezpieczeniom tylko z umowy o pracę. Z tytułu działalności gospodarczej mógł podlegać ubezpieczeniu dobrowolnie. Sąd wskazał, iż do 01.07.2000r. odwołujący podlegał ubezpieczeniom społecznym z tytułu umowy o pracę, a od 01.08.2000r. z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej.

Za chybione Sąd uznał argumenty odwołującego odnośnie podlegania ubezpieczeniu rolniczemu. Sąd wskazał, że wnioskodawca nigdy nie spełnił warunków do objęcia go ubezpieczeniom społecznym rolników i de facto nigdy tym ubezpieczeniom nie podlegał. Sam fakt posiadania gospodarstwa rolnego nie przesądza o objęciu ubezpieczeniem społecznym rolników.

Sąd podkreślił, że przed rozpoczęciem prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej odwołujący nie wykazał się co najmniej rocznym okresem podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym rolników, o którym mowa w art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. Wskazał, iż posiadanie gospodarstwa rolnego przed podjęciem pozarolniczej działalności gospodarczej nie uprawnia do zastosowania tego przepisu.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 477¹⁴ §1 kpc Sąd Okręgowy orzekł, jak w sentencji.

Apelację od powyższego wyroku wniósł odwołujący zaskarżając go w całości i zarzucając:

- 1) naruszenie przepisów prawa materialnego, a mianowicie art. 5 ust. 1 w zw. z art. 6 ust. 1 pkt 1 w zw. z art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych wobec odmowy zastosowania art. 5a ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników w brzmieniu sprzed 2004 r., pomimo, że odwołujący spełnia kryteria rolnika i podlegał rolniczym ubezpieczeniom społecznym zgodnie z gwarancjami przewidzianymi art. 65 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej dotyczącymi wyboru i wykonywania zawodu i miejsca pracy,
- 2) naruszenie przepisów postępowania, które to uchybienie miało istotny wpływ na treść orzeczenia, a mianowicie art. 227 kpc w zw. z art. 233 § 1 kpc w zw. z art. 6 kc wynikające z dowolnej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego, a wynikającej z przyjęcia, że wnioskodawca nie spełnia warunków do objęcia go ubezpieczeniem rolniczym, pomimo, że od 1993 r. jest współwłaścicielem gospodarstwa rolnego.

Mając powyższe zarzuty na względzie wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uchylenie zaskarżonej decyzji z dnia 17 stycznia 2012 r. i zasądzenie na rzecz odwołującego kosztów zastępstwa procesowego, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługiwała na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy poczynił ustalenia faktyczne na podstawie wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego bez przekroczenia zasady swobodnej oceny dowodów. Ustalenia te Sąd odwoławczy w całości akceptuje i uznaje za własne, na aprobatę zasługuje również dokonana przez Sąd pierwszej instancji ocena prawna.

Jak wynika z art. 7 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2008 r. Nr 50, poz. 291 - tekst jednolity z późn. zm.) ubezpieczeniu wypadkowemu, chorobowemu i macierzyńskiemu podlega z mocy ustawy rolnik, którego gospodarstwo obejmuje obszar użytków rolnych powyżej 1 ha przeliczeniowego lub dział specjalny, jeżeli ten rolnik nie podlega innemu ubezpieczeniu społecznemu. W myśl art. 16 ust. 3 cyt. wyżej ustawy, ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu rolników nie podlegają z mocy ustawy osoby, które podlegają innemu ubezpieczeniu społecznemu.

Art. 6 ust. 1 pkt 5 w zw. z art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. 2009 r., nr 205, poz. 1585 ze zm.) stanowi, że obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowemu i wypadkowemu podlegają osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność.

Wskazać również należy, że obowiązek ubezpieczenia powstaje z chwilą spełnienia określonych dla danego ubezpieczenia warunków i ustaje z momentem ich odpadnięcia, co może także nastąpić z mocy prawa. Podleganie określonemu rodzajowi ubezpieczeń społecznych wynika bowiem z przepisów o charakterze bezwzględnie obowiązującym, które kreują określony stosunek ubezpieczenia z mocy samego prawa według stanu prawnego z daty powstania obowiązku ubezpieczenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 lutego 1999 r., II UKN 461/98).

Jak wynika z prawidłowo ustalonego stanu faktycznego wnioskodawca od 4 listopada 1993 r. jest współwłaścicielem gospodarstwa rolnego o powierzchni 3, 4001 ha. W dniu 8 czerwca 1998 r. wnioskodawca rozpoczął prowadzenie działalności gospodarczej. Co do zasady data ta powinna stanowić początek podlegania ubezpieczeniu społecznemu z tytułu prowadzenia tej działalności. Wobec tego, iż G. M. do 31 lipca 2000 r. był pracownikiem, podlegał on jednak ubezpieczeniu społecznemu z tytułu umowy o pracę – art. 9 ust. 1 ustawy systemowej. Z momentem ustania zatrudnienia tj. od dnia 1 sierpnia 2000 r. wnioskodawca zaczął podlegać ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej.

Wbrew wywodom apelacji, Sąd pierwszej instancji prawidłowo ocenił, iż do wnioskodawcy nie znajduje zastosowania art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników.

Zgodnie z obowiązującym do 1 maja 2004 r. art. 5a ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników rolnik lub domownik, który podlegając ubezpieczeniu w pełnym zakresie z mocy ustawy, nieprzerwanie co najmniej 1 rok, podejmuje pozarolniczą działalność gospodarczą nie będąc pracownikiem i nie pozostając w stosunku służbowym, podlega nadal temu ubezpieczeniu.

Jak trafnie wskazał Sąd Okręgowy odwołujący nie spełnił warunku podlegania ubezpieczeniu rolniczemu przez okres 1 roku. Z tej przyczyny nie może on domagać się objęcia go ubezpieczeniem rolniczym w spornym okresie. Literalne brzmienie wskazanego przepisu oraz ugruntowane orzecznictwo nie pozwalają w żaden sposób wyłączyć przesłanki podlegania przez 1 rok pełnemu ubezpieczeniu rolniczemu, przed rozpoczęciem przez niego prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej, aby ubezpieczony mógł pozostać ubezpieczonym w ramach ubezpieczeń rolniczych.

Wykładnia art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników stanowiła już przedmiot rozważań Sądu Najwyższego. I tak: w wyroku z 3 grudnia 1998 r., II UKN 343/98, (OSNAPiUS 1999 r. nr 2, poz. 74), Sąd Najwyższy stwierdził, iż - stosownie do art. 5a ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników - warunkiem podlegania rolniczemu ubezpieczeniu społecznemu przez rolnika (domownika), który podejmuje pozarolniczą działalność gospodarczą jest uprzednie, trwające nieprzerwanie przynajmniej przez jeden rok podleganie z mocy ustawy ubezpieczeniu społecznemu rolników w pełnym zakresie. Sąd Najwyższy wskazał, iż wskazuje na to konstrukcja gramatyczna pierwszego zdania tego przepisu. Zdanie to ma dwa orzeczenia w określonym następstwie czasów. Użycie dla pierwszego orzeczenia, tj. dla czasownika "podlegać", formy imiesłowu czynnego w postaci niedokonanej oznacza rozpoczęcie tej czynności i jej trwanie przez okres wskazany w tym przepisie (nieprzerwanie co najmniej 1 rok) zanim nastąpi czynność określona drugim orzeczeniem, a więc zanim rolnik podjął pozarolniczą działalność gospodarczą. Prawo wyboru pomiędzy ubezpieczeniem społecznym rolników a innym ubezpieczeniem (zbieg systemów ubezpieczeń społecznych) przysługuje zatem tylko rolnikowi (domownikowi), który podjął pozarolniczą działalność gospodarczą po okresie 1 roku nieprzerwanego podlegania rolniczemu ubezpieczeniu społecznemu. W wyroku z dnia 17 listopada 2000r., II UK 54/00, (OSNP 2002/12/290) Sąd Najwyższy w pełni podzielił to stanowisko. Kontynuując zaś ten kierunek orzecznictwa dodał, iż przez "uprzednie" trwające nieprzerwanie przynajmniej przez jeden rok podleganie z mocy ustawy ubezpieczeniu społecznemu rolników w pełnym zakresie należy rozumieć podleganie temu ubezpieczeniu bezpośrednio przed dniem rozpoczęcia pozarolniczej działalności gospodarczej. Wskazał przy tym, że treść przepisu art. 5a nie uprawnia do wniosku, że może chodzić o podleganie ubezpieczeniu rolniczemu w innym okresie. Podobnie wypowiedział się Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 312/07 (OSNP 2009/21-22/294).

Powyższe oznacza, że roczne, nieprzerwane ubezpieczenie społeczne rolników, nie może przypadać na jakikolwiek wcześniejszy okres, niż poprzedzający bezpośrednio podjęcie działalności gospodarczej. Dlatego nie ma racji skarżący twierdząc, iż wystarczające do objęcia go ubezpieczeniem rolniczym w sytuacji prowadzenia działalności gospodarczej jest roczne podleganie ubezpieczeniu społecznemu. Wywody apelującego w tym zakresie są sprzeczne z brzmieniem przepisy art. 5a ustawy oraz ugruntowanymi poglądami orzecznictwa. Tym niemniej zauważyć wypada, iż choć odwołujący twierdził, iż posiada roczny okres podlegania ubezpieczeniu rolniczemu, to nie wskazał od kiedy i do kiedy, jego zdaniem, ten okres przypada podnosząc jedynie, iż od 1993 r. prowadził gospodarstwo rolne. Oczywistym jednak jest, że wówczas odwołujący podlegał ubezpieczeniom społecznym z tytułu umowy o pracę. Po rozwiązaniu tej umowy rozpoczął zaś prowadzenie działalności gospodarczej. W tej sytuacji trzeba zgodzić się z Sądem Okręgowym, iż odwołujący w ogóle nie podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników. Z tytułu bycia współwłaścicielem gospodarstwa rolnego wnioskodawca nie mógł wywodzić ubezpieczenia rolniczego, gdyż powstanie tego ubezpieczenia wykluczało zatrudnienie z tytułu umowy o pracę. Podjęcie zaś działalności gospodarczej z mocy samego prawa zrodziło obowiązek podlegania ubezpieczeniu z tego właśnie tytułu.

W świetle powyższego trzeba dojść do wniosku, że zaskarżony wyrok jest prawidłowy.

W konsekwencji Sąd Apelacyjny na mocy art. 385 kpc apelację oddalił.

E.Z.